

Liiton merkki

”Israelilaisten tulee siis sukupolvesta sukupolveen pitää sapatit, niin että he viettävät sitä ikuisen liiton merkinä.” (2. Moos. 31:16, RK 2012.)

Avaintekstit:

1. Moos. 2:2, 3;
2. Moos. 20:11;
2. Moos. 16;
- Hepr. 4:1-4;
2. Moos. 31:12-17;
5. Moos. 5:14.

Sei­semän­nen päi­vän sa­patti on kuin naula, joka – läjähdys! – katkeamatto­malla säännöllisyydellä iskeytyy joka viikko kaiken sen ytimeen, mitä olemme ja mitä voisimme olla. Me olemme niin kiireisiä, juoksentelemme paikasta toiseen, kulutamme rahaa, ansaitsemme rahaa, sukkuloimme edestakaisin sinne, tänne ja tuonne, ja sitten – läjähdys! – sapatit saapuu ja kiinnittää meidät uudelleen perustukseemme, kaiken lähtökohtaan; sillä kaikki meille vähänkin merkityksellinen on tullut merkitykselliseksi sen tähden, että Jumala alun­kaen loi sen ja meidät.

Keskeytymättömällä säännöllisyydellä ja ilman poikkeusta sapatit hiljaa liukuu horisontin ylle ja täyttää elämämme jokaisen sopukan. Se muistuttaa meitä siitä, että elämämme jokainen kolo ja halkeama kuuluu Tekijällemme – hänelle, joka asetti meidät tänne; hänelle, joka alussa loi taivaan ja maan. Luominen on edelleen kaiken kristillisen uskon kiistämätön perusta, ja seitsemän­nen päi­vän sa­patti – läjähdys! – on sen kiistaton, koruton ja järkkymätön merkki.

Tällä viikolla tutkimme tätä merkkiä Siinailla tehdyn liiton asiayhteydessä.

Viikon aihe yhdellä silmäyksellä: Mikä on sapatin alkuperä? Mitä todisteita meillä on siitä, että sapatit oli voimassa jo ennen Siinaita? Mikä tekee sapatista niin sopivan liiton merkin?

29.5. Kastejuhlapäivä

29.5. Katastrofiavun päivä

Tämä tutkistelu on sapatiksi 29.5.2021

ALKUPERÄ

Sapatista puhutaan usein juutalaisten lepopäivänä. Kuitenkin Raamattu tuo selvästi esille, että sapatiti oli olemassa jo kauan ennen kuin juutalaista kansaa oli olemassakaan. Sapatiti alkuperä löytyy luomisviikolta.

Katso 1. Moos. 2:2, 3 ja 2. Moos. 20:11. Mihin tekstit sijoittavat sapatiti alkuperän?

Vaikka 1. Moos. 2:2, 3 ei kutsukaan seitsemättä päivää sapatiksi (nimi mainitaan ensimmäisen kerran 2. Moos. 16:25, 26, 29), sitä sillä kuitenkin tarkoitetaan, kun sanotaan, että "seitsemäntenä päivänä hän lepäsi kaikesta työstään" (1. Moos. 2:2). Sana "lepäsi" (hepr. *šābat*) on sukua substantiiville "sapatiti" (hepr. *šabbāt*). "Sanaa 'sapatiti' ei käytetä [kohdassa 1. Moos. 2:2, 3], mutta on varmaa, että kirjoittajan tarkoitus oli vakuuttaa, että Jumala siunasi ja pyhitti seitsemännen päivän sapatiksi." – G. F. Waterman, *The Zondervan Pictorial Encyclopedia of the Bible* (Grand Rapids, MI: Zondervan Publishing House, 1975), osa 5, s. 183. Sapatilla on jumalallinen alkuperä (1. Moos. 2:2, 3), ja se on tarkoitettu siunaukseksi koko ihmiskunnalle.

Mark. 2:27 Jeesus sanoo, että sapatiti tehtiin ihmistä varten. "Ihminen" viittaa koko ihmiskuntaan, ei vain juutalaisiin.

Miksi Jumala itse lepäsi seitsemäntenä päivänä? Tarkvitsiko hän lepoa?

Jumalan lepäämisen todellinen tarkoitus oli toimia esimerkkinä ihmiskunnalle. Ihmiskunnankin tulisi tehdä töitä kuutena päivänä viikossa ja sitten levätä seitsemännen päivän sapatitiina. Teologi Karl Barth esitti, että Jumalan lepääminen luomisen lopussa oli osa "armoliittoa", johon ihmiskunta oli kutsuttu "lepäämään hänen kanssaan – osallistumaan [Jumalan] levosta". – *Church Dogmatics*, kirja 3, osa 1 (Edinburgh, Scotland: T&T Clark Ltd., 1958), s. 98.

Rakkautensa Jumala kutsui miehen ja naisen sapatitiina viettämään kanssaan yhteistä aikaa levossa, jotta he voisivat luoda läheisen suhteen häneen, jonka kuvaksi heidät oli luotu. Ystävyyden ja yhteyden oli tarkoitus jatkua ikuisesti. Lankeemuksesta lähtien sapatiti on tarjonnut viikoittaisen kohokohdan ihmisen elämään Pelastajansa yhteydessä.

**SAPATTI
ENNEN
SIINAITA**

”Silloin hän sanoi heille: ’Näin on Herra sanonut: Huomenna on lepopäivä, Herran pyhä sapatti. Leipokaa tänään, mitä haluatte leipoa, ja keittääkää, mitä haluatte keittää, mutta ottakaa talteen kaikki, mikä jää yli, ja säilyttäkää se huomisaamuun.” (2. Moos. 16:23.)

Lukaise läpi 2. Mooseksen kirjan 16. luku - kertomus siitä, miten Israelille annettiin erämaassa mannaa ennen Siinaita. Huomaa, mitä kertomus paljastaa meille:

1. Vain tavanomainen annos mannaa voitiin kerätä päivittäin, mutta kuudentena päivänä oli kerättävä kaksinkertainen määrä.
2. Mannaa ei annettu sapattina.
3. Ylimääräinen annos sapattia varten säilyi kuudentena päivänä kerättynäkin, vaikka muutoin manna ei säilynyt seuraavaan päivään asti.

Mitä kertomus paljastaa sapatin pyhyydestä jo ennen lain antamista Siinailla? (Ks. 2. Moos. 16:23-28).

”Itse asiassa sapatin rinnastaminen seitsemänten päivään, lausunto siitä, että Herra antoi sapatin israelilaisille, ja tieto siitä, että kansa Jumalan käskystä lepäsi seitsemäntenä päivänä, viittaavat kaikki erehtymättömästi siihen, että sapatit asetettiin jo aivan alussa [luomisessa].” - G. F. Waterman, *The Zondervan Pictorial Encyclopedia of the Bible*, osa 5, s. 184.

2. Moos. 16. luvussa kerrotaan paljon syvällisemmin sapatista kuin ensilukemalta tajuammekaan. Katsopa, mitä kaikkea se opettaa meille:

1. Mikä päivä on sapatin valmistuspäivä?
2. Mikä viikonpäivä sapatti on?
3. Mistä sapatti on peräisin?
4. Millainen päivä sapatin tulisi olla?
5. Onko sapatin päivä paastopäivä?
6. Onko sapatti Jumalaa kohtaan osoittamamme uskollisuuden mittari?

Miten tämänhetkinen ymmärryksesi sapatista vastaa sitä, mitä sapatista opetetaan 2. Mooseksen kirjan 16. luvussa?

LIITON MERKKI

”Sukupuolvesta toiseen israelilaiset viettäkööt sapatia ja pitäkööt sen kunniaassa. Se on heidän ikuinen velvollisuutensa. Pysyköön sapatia ikuisesti merkinä liitosta, jonka olen teidän kanssanne tehnyt, sillä kuutena päivänä minä, Herra, loin taivaan ja maan, mutta seitsemäntenä päivänä en enää tehnyt työtä vaan lepäsin.” (2. Moos. 31:16, 17.)

Raamatussa on mainittu neljä kertaa, että sapatia on annettu merkiksi (2. Moos. 31:13, 17; Hes. 20:12, 20). Merkillä ei tarkoiteta symbolia siinä mielessä kuin jokin symbolina pidetty asia luonnollisesti ilmentää, edustaa tai muistuttaa jotakin toista asiaa, jolla on samanlaisia ominaisuuksia (esim. nyrkkin symboli tarkoittaa usein voimaa tai valtaa). Raamatussa sapatia ”merkinä” toimii ulkoisena tunnuksena, asiana tai tilana, jonka on tarkoitus välittää erityinen sanoma. Mikään merkissä itsessään ei erityisesti yhdistä sitä liittoon. Sapatia oli liiton merkki ”sukupuolvesta toiseen” (2. Moos. 31:13) vain siksi, että Jumala sanoi niin.

Miksi Herra käytti sapatia liiton merkinä? Mikä tekee sapatista niin sopivan symbolin siitä pelastavasta suhteesta, joka meillä voi olla Jumalaan? Kun muistamme, että liiton keskeinen asia on se, että meidät pelastetaan armosta, mikä sapatissa itsessään on sellaista, mikä tekee siitä niin hyvän symbolin tuolle suhteelle? (Ks. 1. Moos. 2:3; Hepr. 4:1-4.)

Kiehtovaa sapatissa merkinä armoliitosta on se, että vuosisatojen ajan juutalaiset ovat ymmärtäneet sapatin merkinä messiaanisesta pelastuksesta. He näkivät sapatissa esimakua Messiaan tuomasta pelastuksesta. Kun ymmärrämme, että pelastus tulee yksin armosta ja että liitto on armoliitto, tajuamme selvästi, mikä yhdistää sapatia, pelastusta ja liittoa (ks. 5. Moos. 5:13-15). Niinpä vastoin yleistä käsitystä, sapatia on merkki Jumalan pelastavasta armosta; se ei ole merkki tekojen kautta pelastumisesta.

Mitä ajattelet sapatina lepäämisen tarkoittavan? Miten lepääät sapatina? Mitä teet sapatina eri lailla, mikä tekee siitä ”merkin”? Voisiko joku, joka tuntee sinut, katsoa elämäsi ja nähdä, että sapatia on todellakin erityinen päivä sinulle?

PYHITYKSEN MERKKI

”Puhu israelilaisille näin: Totisesti, pitääkää minun sapatini, sillä se on merkinä meidän välillämme, minun ja teidän, polvesta polveen, jotta tietäisitte, että minä olen Herra, joka pyhitän teidät.” (2. Moos. 31:13, RK 2012.)

Erityisen rikas sapatista puhuva teksti löytyy 2. Moos. 31:12–17. Tämä kohta tulee heti niiden ohjeiden jälkeen, jotka Herra antoi pyhäkön rakentamiseksi ja sen toimitusten aloittamiseksi (2. Moos. 25:1–31:11).

Ajatus sapatista näkyvänä, ulkoisena ja ikuisena merkinä Jumalan ja hänen kansansa välillä ilmaistaan tässä tällä tavalla ensimmäistä kertaa. Teksti itsessään pitää sisällään joitakin kiehtovia ajatuksia, joita meidän kannattaa tutkia. Kaksi uutta ajatusta liitetään yhteen tässä tekstissä:

1. Sapatti *tiedon* merkinä.
2. Sapatti *pyhityksen* merkinä.

Tarkastele merkkiä tiedon näkökulmasta. Heprealaisessa ajattelussa tietoon sisältyy älyllinen, sosiaalinen ja emotionaalinen puoli. Tietäminen ei tarkoittanut vain sitä, että tiesi jonkin faktan, etenkin silloin kun kyse oli jostakin henkilöstä. Tietäminen tarkoitti sitä, että ihmisellä oli merkityksellinen suhde tähän toiseen, joka tunnettiin. Siksi Herran tunteminen tarkoitti sitä, että oli oikeassa suhteessa häneen – suhteessa, jossa saattoi *palvella* häntä (1. Aik. 28:9), *pelätä* häntä (Jes. 11:2), *uskoa* häneen (Jes. 43:10), *luottaa* häneen ja *etsiä* häntä (Ps. 9:11) ja *huutaa* häntä avuksi (Jer. 10:25).

Katso yllä mainitut jakeet. Miten ne auttavat ymmärtämään, mitä Herran tunteminen tarkoittaa?

Lisäksi sapatilla on merkitystä pyhityksen merkinä. Se tarkoittaa, että Herra pyhittää kansansa (vrt. 3. Moos. 20:8) tekemällä heistä pyhiä (5. Moos. 7:6).

Pyhitysprosessi on yhtä paljon Jumalan rakkauden työtä kuin hänen pelastus- ja lunastustyönsäkin. Vanhurskauttaminen ja pyhitys ovat molemmat Jumalan tekoja: ”Minä olen Herra, joka pyhitän teidät.” (3. Moos. 20:8, RK 2012/VKR.) Niinpä sapatti on merkki, joka välittää tiedon Jumalasta Pyhittäjänä. ”Sapatti, joka säädettiin maailmalle merkiksi siitä, että Jumala on Luoja, on merkinä myös siitä, että hän on Pyhittäjä.” (3Ta 13.)

SAPATIN MUISTA- MINEN

”Muista pyhittää lepopäivä.” (2. Moos. 20:8.)

Sapatti oli, ja on, ihmiselle merkki, joka kehottaa muistamaan. Sillä, että tässä käytettiin sanaa ”muistaa”, saattaa olla useita tarkoituksia. Ensinnäkin jonkin asian muistaminen tarkoittaa taaksepäin, menneisyyteen katsomista. Sapatti saa meidät katsomaan luomiseen, jonka huippukohtana oli sapatin asettaminen viikoittaiseksi lepopäiväksi, jolloin voimme aivan erityisellä tavalla olla yhteydessä Jumalaan.

Kehotuksella muistaa on kytkös myös tähän hetkeen. Meidän ei ole tarkoitus vain muistaa sapatia (2. Moos. 20:8), vaan myös pitää huolta, että pyhitämme sen (ks. 5. Moos. 5:12, RK 2012). Niinpä sapatilla on tärkeä merkitys meille myös tänä päivänä ja tässä ajassa.

Sapatin muistaminen saa katseemme kääntymään myös tulevaisuuteen. Ihmisellä, joka muistaa pitää sapatin, on lupaava, rikas ja merkityksellinen tulevaisuus yhdessä sapatin Herran kanssa. Hän pysyy liittosuhteessa, koska hän pysyy Herrassa. Jälleen kerran, kun ymmärrämme liiton suhteeksi Jumalan ja ihmisen välillä, sapatti, joka voi suuresti vahvistaa tuota suhdetta, nousee erityiseen arvoon.

Kun Jumalan kansa muistaa luomisen ja Luojaansa, se muistaa samalla Jumalan armolliset pelastusteot (ks. 5. Moos. 5:15, jossa sapatti nähdään tässä yhteydessä Egyptistä vapautumisen merkinä, symbolina lopullisesta pelastumisesta Jumalassa). Luominen ja uudelleenluominen liittyvät yhteen. Ensimmäinen tekee jälkimmäisen mahdolliseksi. Sapatti on merkki, joka kertoo siitä, että Jumala on maailman Luoja ja meidän pelastuksemme Luoja.

”Pitämällä hänen sapatinsa pyhänä meidän on määrä osoittaa olevamme hänen kansansa. Hänen sanansa julistaa sapatin merkiksi, jonka avulla pystymme erottamaan lakia noudattavan kansan. - - Ne, jotka pitävät Jumalan lain, ovat yhtä hänen kanssaan suuressa taistelussa, joka alkoi taivaassa Paholaisen ja Jumalan välillä.” (2SM 160.)

Katso yllä lainattua lausuntoa Herran palvelijalta. Mikä tekee sapatikäskystä sellaisen, että se saa meidät erottumaan lakia noudattavana kansana kenties enemmän kuin minkään muun käskyn noudattaminen?

KERTAUS

Lisäaineistoa: Lue Ellen White, *The SDA Bible Commentary*, osa 7, s. 968-970; *Testimonies for the Church*, osa 6, s. 349-351 tai *Todistusaarteita*, osa 3, s. 12-14 ja *Alfa ja omega*, osa 1, s. 277-280 tai *Patriarkat ja profeetat*, s. 272-275.

Kymmenen käskyä määrittelevät kattavasti ja perusteellisesti Jumalan ja ihmisen välisen suhteen sekä ihmisten keskinäiset suhteet. Kymmenen käskyn lain keskellä on sapatikäsky. Siinä tunnustetaan sapatin Herra erityisellä tavalla ja siinä määritellään hänen hallinto- ja omistusoikeusalueensa. Huomaa nämä kaksi näkökulmaa: 1) Jumalan identiteetti: Jahve (Herra), joka on Luoja (2. Moos. 20:11; 2. Moos. 31:17) ja joka siten on aivan ainutlaatuisessa asemassa; 2) hänen hallinto- ja omistusalueensa - taivas, maa ja meri ja kaikki, mitä niissä on (2. Moos. 20:11; vrt. 2. Moos. 31:17). Näistä kahdesta näkökulmasta katsottuna sapatikäskyssä on samanlaisia ominaisuuksia kuin tyypillisillä muinaisen Lähi-idän kansainvälisten sopimusdokumenttien sineteillä. Tällaiset sinetit olivat tyypillisesti keskellä sopimusdokumenteja ja niistä löytyy myös 1) jumalan (yleensä pakanallisen jumalan) identiteetti ja 2) tämän hallinto- ja omistusoikeusalue (yleensä jokin rajattu maantieteellinen alue).

”Hengeltä tuleva pyhitys erottaa ne, joilla on Jumalan sinetti, niistä, jotka pitävät väärennettyä lepopäivää.

Kun koetus koittaa, meille tullaan selvästi osoittamaan, mikä pedon merkki on. Se on sunnuntain pyhittäminen - -

Jumala on määrännyt seitsemännen päivän sapatikseen - - Näin vedetään raja uskollisten ja uskottomien välille. Niiden, jotka haluavat saada Jumalan sinetin otsaansa, on pidettävä neljännen käskyn sapatiti.” (Ellen White, 7BC 980, 981.)

Keskustelunaiheita:

1. Lue 3. Moos. 19:30. Huomaa, miten jakeessa liitetään yhteen pyhäkkö ja sapatiti. Kun ajatellaan, mitä olemme oppineet sapatista ja siitä, minkä merkki se on, miksi pyhäkön ja sapatiti yhteen liittäminen tuntuu järkevältä?

2. Kysy itseltäsi: Onko sapatiti pitäminen auttanut vahvistamaan suhdettani Herraan? Jos ei, millaisia muutoksia voisit tehdä?